فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی
Human Sciences Research Journal
دوره چهارم، شماره ۲۹، پاییز ۱۳۹۹، صص ۲٤٦-۲۳۵ New Period 4, No 29, 2020, P 235-246
شماره شاپا (۲٤۷٦-۷۰۱۸) ISSN (2476-7018)

آسیب اجتماعی، مشروبات الکلی

کاظم رحیمی
معاون سیاسی امنیتی اجتماعی فرمانداری شهرستان پارسیان، ایران
دکتری مدیریت اجرایی (گرایش استراتژیک)

چکیده

مصرف مشروبات الکلی، که اکنون به سوءمصرف الکل یا الکلسیم معروف است، به شرایطی گفته می‌شود که شما با وجود تاثیرات منفی الکل روی جسم و زندگیتان، باز هم نیاز جسمی دارید که از الکل مصرف کنید. استفاده الکل شامل نوشیدن بیش از حد الکل است که سلامتی یا ایمنی شما را در معرض خطر قرار می‌دهد. اگر الگوی مصرف مشروبات الکلی منجر به ناراحتی و اختلال در زندگی روزمره شما شود، به احتمال زیاد شما دچار سوء مصرف الکل هستید که می‌تواند از اختلال خفیف تا شدید باشد. با این حال، در این تحقیق که به صورت تجارب میدانی و اسناد کتابخانه‌ای، نگارش شده است. تمام تلاش‌ها به پرداختن ارایه راهکارهای کاربردی حتی گردیده است.

واژه‌های کلیدی: آسیب اجتماعی، مشروبات الکلی، خشونت، الکلسیم

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

مقدمه

بشر در دوران معاصر دچار آسیب‌ها و چالش‌های فردی و اجتماعی فراوانی شده و در تکاپوی حل آنها، در دام نابهنجاری‌های دیگری گرفتار شده است. مصرف مشروبات الکلی، یکی از نابهنجاری‌هایی است که تأثیرات منفی و مخرّبی را در عرصه‌های خانوادگی به همراه دارد. بدین لحاظ نهاد خانواده، به عنوان مهمترین نقطه آسیب‌پذیر این انحراف محسوب می‌شود؛ به گونه‌ای که می‌توان میخوارگی مردان را جرمی علیه خانواده تلقی کرد.

کودک آزاری، قتل، بزهکاری، ضرب و شتم و مشکلات خانوادگی تنها بخشی از تاثیرات این ماده مخرب است که روی جسم و روان افراد تاثیر منفی به جا می‌گذارد.

البته گرایش به استفاده از الکل در کشورهای اسلامی به دلیل تابوی تحریم شراب، تبدیل به بحران اجتماعی نشده است. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، میگساری در کشورمان تقلیل یافت، اما پس از پایان جنگ تحمیلی و بروز برخی ناهنجاری‌های اجتماعی، به تدریج بر آمار مصرف‌کنندگان الکل افزوده شد و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن دامنگیر خانواده‌ها گردید، و عمده کالایی که به صورت قاچاق از غرب کشور (مرز عراق) وارد کشورمان می‌شود، مشروبات الکلی است.

به اعتقاد مدیرکل امور آزمایشگاه‌های سازمان پزشکی قانونی، آمار کامل و دقیقی از مصرف‌کنندگان و معتادان الکل وجود ندارد، اما افرادی که به عنوان متهم یا مشکوک به مصرف شبانه‌روزی الکل هستند، از طریق دستگاه‌ها و ضابطین قضایی برای آزمایش پزشکی قانونی ارجاع داده می‌شوند، اکثراً مردانی در سنین ۲۰ تا ۳۰ سال هستند و بیشترین میزان مصرف مشروبات الکلی نیز در طی روزهای تعطیل صورت می‌گیرد. براساس پرونده‌های مختومهٔ دادگاه‌های عمومی کشور نیز نرخ مشروب‌خواری در حال افزایش است.

علائم سوء مصرف الکل:

سوءمصرف الکل براساس تعداد علائمی که تجربه می‌کنید می‌تواند خفیف، متوسط یا شدید باشد، که علائم زیر را ایجاد می‌کند:

ـ عدم توانایی کاهش مصرف الکل

ـ تلاش‌های ناموفق برای کاهش مصرف الکل

ـ احساس ولع شدید یا اضطراب هنگام نوشیدن الکل

ـ عدم مسئولیت‌پذیری در محل کار، مدرسه یا خانه

ـ افزایش یا کاهش فعالیت‌های اجتماعی و شغلی و تفریحی

ـ استفاده از الکل در مواقع خطرناک، مانند هنگام رانندگی یا شنا

ـ صرف وقت زیاد برای نوشیدن، تهیه کردن یا بهبودی از مصرف الکل

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

ـ بروز علائم ترک هنگام قطع مصرف (مانند حالت تهوع، تعریق و لرزش)
ـ نوشیدن الکل حتی با وجود مشکلات جسمی، اجتماعی یا بین فردی ناشی از الکل
ـ افزایش آستانه تحمل نسبت به الکل (برای به دست آوردن احساس بهتر، نیاز و مصرف شما هر بار بیشتر می‌شود.)
ـ سوءمصرف الکل می‌تواند شامل دوره‌هایی از مسمومیت با الکل و علائم ترک باشد.

مسمومیت با الکل باعث افزایش مقدار الکل در جریان خون شما می‌شود. هرچه غلظت الکل در خون بالاتر باشد، دچار اختلال شدیدتری می شوید. مسمومیت با الکل باعث بروز مشکلات رفتاری و تغییرات روانی می شود. تغییرات ممکن است شامل بروز رفتارهای نامناسب، خلق‌وخوی ناپایدار، اختلال در توجه یا حافظه و هماهنگی ضعیف باشد. همچنین امکان دارد دوره‌هایی به نام "سندروم آمنستیک یا خاموشی" داشته باشید که در آن رویدادها را به یاد نمی‌آورید. میزان بسیار زیاد الکل خون می تواند منجر به اغما یا حتی مرگ شود.

سندرم ترک الکل، می‌تواند زمانی اتفاق بیفتد که بعد از یک دوره مصرف طولانی‌مدت شما مصرف الکل را متوقف یا بسیار کاهش دهید. علائم ترک الکل شامل تعریق، ضربان قلب سریع، لرزش دست، مشکلات خواب، تهوع و استفراغ، توهم، بی‌قراری و اضطراب و گاهی تشنج است که حتی می‌توانند به اندازه کافی شدید شده و کار و زندگی شما را مختل کنند.

علت سوءمصرف الکل:

عوامل ژنتیکی، روان‌شناختی، اجتماعی و محیطی می‌توانند در نحوه مصرف و میزان الکل و تأثیر آن بر بدن و رفتار شما تأثیر بگذارد. با گذشت زمان، نوشیدن بیش از حد الکل ممکن است عملکرد طبیعی نواحی مغز که مسئول کنترل رفتار و احساسات شما هستند را مختل کند و باعث شود که شما برای رسیدن به احساسات خوب یا کاهش احساسات منفی الکل بیشتری مصرف کنید.

عوامل خطر سوء مصرف الکل:

مصرف الکل ممکن است در نوجوانان شروع شود، اما سوء مصرف الکل بیشتر در دهه سنی ۲۰ و ۳۰ رخ می‌دهد و از هر سنی می‌تواند شروع شود.

نوشیدن مداوم

نوشیدن زیاد و طولانی مدت می‌تواند منجر به بروز مشکلات سوءمصرف الکل شود.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

سن

در سنین پایین خطر بیشتری برای سوء مصرف الکل وجود دارد.

سابقه خانوادگی

خطر سوءمصرف الکل برای افرادی که پدر و مادر یا یکی دیگر از نزدیکان آنها الکل مصرف می‌کنند، بیشتر است چون احتمال دارد مصرف الکل تحت تأثیر عوامل ژنتیکی باشد.

افسردگی و سایر مشکلات سلامت روان

معمولا مصرف الکل در افرادی که اختلال سلامت روانی مانند اضطراب، افسردگی، اسکیزوفرنی یا اختلال دو قطبی دارند بیشتر دیده می شود و این افراد مشکلی با مصرف الکل ندارند.

تاریخچه پزشکی

افرادی که سابقه آسیب روانی یا عاطفی دارند، بیشتر در معرض خطر ابتلا به اختلال مصرف الکل قرار دارند.

انجام جراحی چاقی

برخی مطالعات تحقیقاتی نشان می‌دهد که انجام جراحی چاقی ممکن است خطر ابتلا به سوءمصرف الکل یا بازگشت مجدد پس از ترک الکل را افزایش دهد.

عوامل اجتماعی و فرهنگی

داشتن دوستان یا شریک نزدیک که مرتباً الکل مصرف می‌کند، می‌تواند خطر ابتلا به سوء مصرف الکل را افزایش دهد. تبلیغات پر زرق‌وبرق که برخی اوقات در رسانه‌ها دیده می‌شود ممکن است این ذهنیت را ایجاد کند که نوشیدن بیش از حد، خوب است.

برای جوانان، تأثیر والدین، همسالان و سایر الگوهای رفتاری می‌تواند خطر سوءمصرف الکل را تحت تأثیر قرار دهد.

عوارض اجتماعی سوءمصرف الکل:

نوشیدن بیش از حد می‌تواند مهارت‌ها و توانایی تصمیم‌گیری شما را کاهش دهد و منجر به انتخاب‌های ضعیف و شرایط یا رفتارهای خطرناک شود، از جمله:

ـ تصادفات وسایل نقلیه موتوری و انواع دیگر صدمات مانند غرق شدن

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

ـ مشکلات برقراری روابط
ـ عملکرد ضعیف در محل کار یا مدرسه
ـ افزایش احتمال ارتکاب جرایم خشن یا قربانی جرم
ـ مشکلات حقوقی یا مشکلات مربوط به اشتغال یا امور مالی
ـ مشکلات مصرف مواد دیگر
ـ درگیر شدن در رابطه جنسی خطرناک، محافظت نشده یا تجربه سوءاستفاده جنسی یا تجاوز جنسی
ـ افزایش خطر اقدام به خودکشی
ـ عوارض سلامت جسمانی سوءمصرف الکل:

نوشیدن زیاد الکل می‌تواند باعث ایجاد مشکلات در سلامت جسمی شما شود، از جمله:

بیماری کبد

نوشیدن زیاد الکل می‌تواند باعث افزایش چربی در کبد (استاتوز کبدی)، التهاب کبد (هپاتیت الکلی) و با گذشت زمان، تخریب غیرقابل برگشت بافت کبد (سیروز) شود.

مشکلات گوارشی

نوشیدن زیاد الکل می‌تواند منجر به التهاب غده معده (گاستریت) و زخم معده و مری شود. حتی می‌تواند در جذب ویتامین‌های گروه B و سایر مواد مغذی اختلال ایجاد کند. نوشیدن الکل در طولانی مدت می‌تواند به لوزالمعده شما آسیب برساند یا منجر به التهاب لوزالمعده (پانکراس) شود.

مشکلات قلبی

نوشیدن زیاد الکل می‌تواند منجر به فشار خون بالا شده و خطر بزرگ شدن قلب، نارسایی قلبی یا سکته مغزی را افزایش دهد. حتی یک جرعه تنها می‌تواند باعث ایجاد آریتمی جدی قلبی به نام فیبریلاسیون دهلیزی شود.

عوارض دیابت

الکل با آزاد شدن گلوکز از کبد تداخل دارد و می‌تواند خطر ابتلا به قند خون پایین (هیپوگلیسمی) را افزایش دهد.

عملکرد جنسی و مشکلات قاعدگی

نوشیدن زیاد الکل می تواند باعث اختلال در نعوظ در مردان شود. در زنان می‌تواند قاعدگی را قطع کند.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

مشکلات چشم

با گذشت زمان، مصرف الکل می‌تواند به دلیل کمبود ویتامین B-1 (تیامین) باعث ایجاد حرکت ناخواسته سریع چشم (نستاگموس) و همچنین ضعف و فلج عضلات چشم شما شود. در صورت عدم درمان سریع، کمبود تیامین نیز می‌تواند با سایر تغییرات مغزی مانند زوال عقل غیرقابل برگشت همراه باشد.

نقائص هنگام تولد

مصرف الکل در دوران بارداری ممکن است باعث سقط جنین و سندرم الکل جنین و در نتیجه تولد کودک با نقص مادرزادی شود.

صدمه به استخوان

الکل ممکن است در استخوان‌سازی اختلال ایجاد کرده و منجر به ضعف استخوان‌ها (پوکی استخوان) و افزایش خطر شکستگی شود. الکل حتی به مغز استخوان آسیب می‌رساند، و از تشکیل سلول‌های خونی جلوگیری کرده و با کاهش تعداد پلاکت‌ها منجر به کبودی و خونریزی شود.

عوارض عصبی

نوشیدن بیش از حد الکل می‌تواند بر سیستم عصبی شما تأثیر بگذارد و باعث بی‌حسی و درد در دست و پا، ایجاد اختلال در تفکر، زوال عقل و از دست دادن حافظه کوتاه‌مدت شود.

تشخیص سوء مصرف الکل:

اگر پزشک تشخیص دهد که شما مشکلی در رابطه با مصرف الکل دارید، ممکن است شما را به یک روان پزشک ارجاع دهد. برای ارزیابی مشکل شما با الکل، پزشکتان احتمالاً چندین سؤال راجع به عادات آشامیدنی از شما بپرسید. پزشکتان ممکن است بخواهد با اعضای خانواده یا دوستان شما هم صحبت کند.

معاینه بدنی

پزشک یک معاینه بدنی انجام می‌دهد و در مورد سابقه پزشکی و سلامتی شما می‌پرسد. علائم جسمی زیادی وجود دارد که نشان‌دهنده عوارض استفاده از الکل است.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

تست‌های آزمایشگاهی و آزمایش‌های تصویربرداری

در حالی که آزمایش خاصی برای تشخیص سوءمصرف الکل وجود ندارد، الگوهای خاصی از ناهنجاری‌های آزمایشگاهی ممکن است شدت سوءمصرف الکل را نشان دهند و حتی ممکن است برای شناسایی بیماری‌های مرتبط با الکی، به آزمایشاتی نیاز داشته باشید.

ارزیابی روانی

ارزیابی روانی شامل سؤالاتی در مورد علائم، افکار، احساسات و الگوهای رفتاری شما است که ممکن است از شما خواسته شود که یک پرسشنامه را تکمیل کنید.

استفاده از معیارهای DSM-5

کتابچه راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی، نسخه پنجم (DSM-5) که توسط انجمن روان پزشکی آمریکا منتشر شده است، اغلب توسط روانشناسان برای تشخیص شرایط سلامت روان استفاده می‌شود.

درمان سوءمصرف الکل

بسته به نیاز شما ممکن است درمان سوء مصرف الکل متفاوت باشد. درمان ممکن است شامل درمان مختصر، مشاوره فردی یا گروهی، یک برنامه سرپایی یا بستری در بیمارستان باشد. تلاش برای ترک مصرف الکل برای بهبود کیفیت زندگی، هدف اصلی درمان است.

درمان سوءمصرف الکل ممکن است شامل موارد زیر باشد:

سم زدایی و دفع

درمان ممکن است با یک برنامه سم‌زدایی آغاز شود که تحت نظر پزشکتان انجام می‌شود و عموماً دو تا هفت روز طول می‌کشد. برای پیشگیری از علائم ترک ممکن است شما نیاز به داروهای آرام بخش داشته باشید. سم زدایی معمولاً در یک مرکز درمانی یا بیمارستان انجام می‌شود.

مهارت‌های یادگیری و ایجاد یک برنامه درمانی

معمولاً شامل متخصصان در زمینه درمان الکل می‌شود و ممکن است شامل تکنیک‌های تغییر رفتار، استفاده از کتابچه‌های کمک به خود، مشاوره و مراقبت‌های بعدی در یک مرکز درمانی باشد.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

مشاوره روانشناسی

مشاوره و درمان گروهی و فردی به شما کمک می‌کند تا مشکل خود را با الکل بهتر درک کرده و جنبه‌های روانی ترک الکل را بشناسید. استفاده از زوج درمانی یا خانواده درمانی می‌تواند بخش مهمی از روند بهبودی باشد.

تأثیرات اجتماعی مصرف الکل عبارت از:

ـ افزایش خشونت و عصبی بودن

ـ افزایش رابطه جنسی محافظت نشده و سایر فعالیت‌های پرخطر

ـ حاملگی‌های پیش‌بینی‌نشده و ناخواسته

ـ افزایش تجاوز جنسی

ـ افزایش مرگ ناگهانی

ـ رفتار پرخاشگرانه و خشونت‌آمیز بسته به شرایط، در افراد الکلی می‌تواند بسیار متفاوت باشد. افراد تحت تأثیر الکل در درگیری‌ها و مشاجرات کوچک بیشتر از افرادی که الکل مصرف نمی‌کنند واکنش تهاجمی از خود نشان می‌دهند.

تأثیرات الکل بر خانواده

پیامدهای نوشیدن الکل

مشروبات الکلی و سوءمصرف الکل می‌تواند تأثیر گسترده‌ای بر سلامتی خانواده داشته باشد. تحقیقات و شواهد صورت گرفته درباره ارتباط دوطرفه بین مشروبات الکلی و نزاع‌های زناشویی و روابط بین افراد را اثبات می‌کند.

موضوعات مربوط به روابط با بیماری الکلیسم و سوءمصرف الکل شامل موارد زیر است:

ـ کم شدن روابط عاطفی

ـ درگیری بین افراد خانواده

ـ خشونت خانگی

ـ افزایش استرس

والدین با مشکل مصرف الکل می‌توانند تأثیر عمیقی بر فرزندان خود بگذارد. مشکلات شایع این کودکان شامل مواردی از قبیل:

ـ عدم وجود قوانین روشن یا منسجم خانواده

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

ـ قرارگرفته در معرض درگیری والدین
ـ ارتباط ضعیف بین پدر و مادر و تأثیر آن بر سلامت روحی فرزندان
ـ عدم نظارت کافی والدین بر تربیت فرزندان
ـ افزایش خشونت و کودک‌آزاری
ـ افزایش خطرات بیماری روانی در فرزندان
ـ همچنین کودکانی که مادر آن‌ها اعتیاد به الکل دارد یا مادر آن‌ها در دوران بارداری مشروبات الکلی می‌نوشد با مشکل جدی دیگری در قالب اختلالات طیف الکل جنین روبرو می‌شوند.

چهار اختلال مربوط به مادران باردار که نوشیدنی الکل مصرف می‌کنند:

ـ سندرم الکل جنین
ـ نقص عضو هنگام تولد
ـ اختلال عصبی مرتبط با الکل
ـ زایمان زودرس

هزینه‌های اقتصادی نوشیدن الکل به چند گروه تقسیم می‌شود:

ـ هزینه‌هایی که باید برای درمان بیماری‌های به وجود آمده در اثر مصرف الکل پرداخت شود.
ـ کاهش بهره‌وری در محل کار که درنهایت منجر به بیکاری و مشکلات مالی در اثر بیکاری می‌شود.
ـ تصادفات وسایل نقلیه که خود هزینه‌های مربوط به‌تصادف را به دنبال دارد.
ـ جرم و سیستم عدالت کیفری در اثر مصرف الکل به وجود می‌آید.

الکل و فقر:

از دیگر پیامدهای نوشیدن الکل فقر است، همچنین بین وضعیت اقتصادی و مصرف الکل یا سوءمصرف الکل ارتباط مشخصی وجود دارد. به عبارت ساده، افرادی که در مناطق فقیر رشد می‌کنند نسبت به افرادی که در مناطق طبقه متوسط یا مرفه رشد می‌کنند، در معرض خطر بیشتری برای مشکلات مصرف الکل هستند. زمینه‌ساز این خطر این واقعیت است که مصرف هفتگی الکل در محلات فقیر از حد متوسط فراتر رفته است و این افراد تمایل بیشتری برای مصرف الکل دارند.

دلایل احتمالی برای مصرف الکل در مناطق فقیرنشین عبارتند از:

ـ کاهش انسجام گروهی در مناطق فقیرنشین
ـ قرار گرفتن در معرض استرس زیاد

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

ـ تعداد بالای فروشگاه‌های مشروبات الکلی در جوامع فقیر
ـ کمبود فرصت‌های شغلی و بیکاری در جوامع فقیر
ـ در خانواده‌ای که فاقد منابع مالی است، هزینه خرید الکل می‌تواند یک فشار جدی ایجاد کرده و فقر را افزایش دهد. مشروبات الکلی و سوءاستفاده از الکل همچنین می‌تواند با به وجود آوردن بیکاری و عملکرد نامناسب در محیط کار، فقر را تقویت کند.

پیامدهای نوشیدن الکل بسیار زیاد هستند. این موارد شامل مرگ‌ومیر اجتناب‌ناپذیر و افزایش هزینه‌های مراقبت‌های بهداشتی تا اختلال در خانواده، افزایش خطرات ناشی از فقر و کاهش بهره‌وری در محل کار است. گفته می‌شود در اثر مصرف الکل، هرساله ده‌ها هزار نفر جان خود را از دست می‌دهند و خسارات اقتصادی زیادی به همراه دارد. اعتیاد به مشروبات الکلی و مسمومیت الکلی احتمال مرگ زودرس را افزایش می‌دهند. در بعضی موارد، مشکلات کوتاه‌مدت یا حاد است و در موارد دیگر، مشکلات طولانی مدت یا مزمن است و نهایتاً منجر به مرگ می‌شوند.

علت‌های حاد شایع مرگ ناشی از الکل شامل موارد زیر است:

ـ تصادف با وسایل نقلیه
ـ خودکشی کردن
ـ قتل
ـ مسمومیت الکلی

شایع‌ترین بیماری‌های مزمن در اثر مصرف الکل شامل موارد زیر است:

ـ بیماری کبد مرتبط با الکل ازجمله سیروز و نارسایی کبدی
ـ بیماری الکلیسم
ـ سوءمصرف مشروبات الکلی
ـ پانکراتیت (التهاب لوزالمعده)
ـ فشارخون بالا
ـ سکته مغزی
ـ سرطان کبد
ـ سرطان مری
ـ نارسایی قلبی مرتبط با الکل
ـ زوال عقل
ـ سرطان‌های خاص، ازجمله دستگاه گوارش، سرطان روده بزرگ، سرطان دهان و مری

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

ـ مسمومیت الکلی

بیماری‌های کوتاه‌مدت که در اثر مصرف الکل به وجود می‌آیند بیش از بیماری‌های طولانی‌مدت باعث کشته شدن افراد می‌شود. علاوه بر این، مردان دو برابر زنان از مشکلات مربوط به الکل می‌میرند. همچنین خطرات روانی بالاتر از افسردگی، اضطراب و اعتیاد به الکل که به‌نوبه خود می‌تواند بر توانایی فرد در برقراری و حفظ روابط اجتماعی و اشتغال تأثیر بگذارد نیز از اثرات مصرف الکل است. بنابراین دولت هر کشوری با آگاهی از پیامدهای نوشیدن الکل بر اقتصاد، جامعه و خانواده به کنترل مصرف الکل و فرهنگسازی در این زمینه بپردازد.

نتیجه‌گیری:

مصرف مشروبات الکلی، که اکنون به سوء مصرف الکل یا الکلسیم معروف است. یکی از نابهنجاری‌هایی است که تأثیرات منفی و مخرّبی را در عرصه‌های خانوادگی به همراه دارد.

اصول کلی پیشگیری از مصرف مشروبات الکلی به شرح ذیل می باشد:

ـ تبیین آموزه‌های دینی در مورد تحریم شراب و آثار زیان بار اخلاقی و فرهنگی آن.

ـ تغییر نگرش مردم در مورد زیان‌های مصرف الکل به وسیله آموزش در مدارس، رسانه‌ها و محافل دینی و مذهبی.

ـ پیشگیری از زمینه‌های روانی و اجتماعی شرابخواری.

ـ محدود کردن دسترسی افراد به الکل، به ویژه در مراکز تفریحی و سیاحتی.

ـ کنترل عوامل اجتماعی مؤثر بر مصرف الکل مانند بیکاری، فقدان تسهیلات در اوقات فراغت و. . .

ـ ممانعت از حضور در جلسات و میهمانی‌هایی که مشروبات الکلی مصرف می‌شود.

ـ اطلاع رسانی عمومی و فرهنگی و حساسیت‌زایی در خانواده در مورد خطرات الکلیسم و تبیین اهداف دشمن در ترویج میگساری و تشریع پیامدهای خانوادگی و اجتماعی آن.

ـ تبیین فلسفه تحریم شراب از طریق یافته‌های علوم تجربی و اجتماعی

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

فهرست منابع و مآخذ

ـ سراج‌زاده، سیدحسین و ایرج فیضی (۱۳۸۶) "بررسی وضعیت مصرف مواد مخدر و مشروبات الکلی در بین دانشجویان: پژوهشی پیمایشی از دانشگاه‌های دولتی تحت پوشش وزارت علوم در سال تحصیلی ۱۳۸۲- ۱۳۸۱" فصلنامه رفاه اجتماعی، سال هفتم، شماره ۲

ـ نویدی کاشانی، محمد و حسین‌لطیفی (۱۳۷۷) بررسی میزان شیوع سوءمصرف مواد در انترن‌های مذکر دانشگاه علوم پزشکی، پایان‌نامه دکتری، تهران: دانشگاه علوم پزشکی

ـ طالبان، محمدرضا (۱۳۷۸) دینداری و بزهکاری در میان جوانان، تهران: اداره آموزش و پرورش منطقه. ۵

ـ فروع‌الدین عدل، اکبر و همکاران (۱۳۸۳) "تأثیر همنشینی و معاشرت با گروه هنجارشکن و گرایش جوانان به اعتیاد"، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال چهارم، شماره ۱۵، ص ۳۳۲-۳۱۹.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]